

Naturvernforbundet i Bjørnafjorden
c/o Styreleder Silke Becker
Kuventrævegen 41
5210 Os
Tlf: 468 30 097
bjornafjorden@naturvernforbundet.no

Bjørnafjorden 4.9.2025

MAD Arkitekter A/S
v/ Mufti Pradityo
Postboks 411 Sentrum
0130 Oslo

Merknader til Detaljregulering for Storhaugen 13/37, 17/458 og 18/12 m.fl. Arealplan-ID: 202 50 200

Liggende, delvis nedbrutt trestamme over fuktig grop i løvskogen på Storhaugen. (Foto: Ida Kaland)

Naturvernforbundet i Bjørnafjorden vil herved levere merknader til utbyggingsprosjektet Storhaugen. Våre innspill gjelder følgende:

1. Naturverdiene på Storhaugen.
2. Utbyggingens konsekvenser for naturmangfoldet på Storhaugen.
3. Ufullstendig kartlegging av naturmangfold
4. Bjørnafjorden kommunes nasjonale og internasjonale forpliktelser mht bevaring og beskyttelse av natur.
5. Konsekvensutredning
6. Oppsummering

1) Naturverdiene på Storhaugen

Kartleggingen av naturmangfoldet på Storhaugen, utført av Rådgivende biologer våren 2022 viser at området har store naturverdier. Størstedelen av planområdet er dekket av furuskog og noe edelløvskog. I tillegg beskriver de minst én hul eik som er en prioritert

naturtype. Skog er en naturtype med stor økologisk verdi, som inneholder ca 2/3 av alle kjente arter i Norge (Sverdrup-Thygeson, 2023, s.29). Dette rike arts mangfoldet av planter, sopp, dyr og mikroorganismer virker sammen. Ødelegges deler av skogen, forstyrres dette livet umiddelbart.

På Storhaugen er det flere områder med stående og liggende død ved. Dette er naturtyper av stor verdi og økologiske nøkkelområder med en svært viktig funksjon. Det finnes botanikere som mener denne naturtypen burde vært en prioritert naturtype på lik linje med hule eiker. Ca 1/3 av skogens rundt 25 000 arter lever i og på død ved, og hver enkelt art av sopp, bakterier, insekter, moser, lav og noen virveldyr er tilpasset tresort og nedbrytelsesstadium. I tillegg tilfører disse artenes nedbrytning av treet livsviktig næring til resten av skogen (Sverdrup-Thygeson 2023, s.58).

Gammel furuskog på Storhaugens nordside med stort innslag av stående og delvis liggende, død ved.
(Foto: Ida Kaland)

Den desidert største trusselen mot naturmangfoldet i dag er tap av leveområder, og i Norge i dag er 9 av 10 av de rødlistede artene truet på grunn av arealendringer. 98% av det norske arts mangfoldet består av andre arter enn de store dyrene, og det er først og fremst dette som lider når vi ødelegger leveområdene deres. (Vestfrontmøtet, 2025).

I naturkartleggingsrapporten fra Rådgivende Biologer ser vi at det er funnet flere naturtyper av stor verdi, blant annet gammel hagemark, (en undertype av semi-naturlig eng), som er gammel slåttemark, en naturtype med rikt arts mangfold, vurdert som sårbar (VU) på den norske rødlisten, frisk, rik edelløvskog som er nær truet (NT), gammel furuskog med liggende og stående død ved, som er to naturtyper med sentral økosystemfunksjon¹. Det er også en bekk som går langs planområdet grense fra sør til nordvest. Løvskogen er variert, med stort innslag av eik. Der er også osp, bjørk, rogn, selje, hassel og en hel del ask som nå er sterkt truet (EN) på grunn av askeskuddsyken.

Planområdet er også blitt kartlagt for fugl og vurderes å være et godt økologisk funksjonsområde² for mange av de observerte artene. To av artene i rapporten er spesielt interessante: Granmeis (VU) og gråspett (livskraftig/LC). Granmeisen lever i barskog og blandingsskog i nærheten av fuktige områder. Den er avhengig av morkne trestammer for å hakke ut reirhull. Arten har hatt en markant bestandsnedgang (30–50%) de siste 10 årene.

1 «Leveområder for truede eller nær truede arter, eller naturtyper som er viktige for mange arter.»

Miljøverndirektoratet: Om naturtyper etter miljødirektoratets instruks.

2 Med økologisk funksjonsområde menes beiteområder, leveområder, hekkeområder, etc. Kartkatalog; Miljøverndirektoratet; Arter funksjonsområder

Gråspetten foretrekker glissen, løvblandet barskog og spesielt furuskog på Vestlandet, og er avhengig av gammel skog med døde trær. Den lever blant annet av trelevende insekter. Både granmeis og gråspett er arter av stor- (gråspett) og særlig stor (granmeis) nasjonal forvaltningsinteresse (kartkatalog.miljodirektoratet.no)

Ca 1330 av våre skoglevende arter er utrydningstruet på den norske rødlisten og 84% av disse trues på grunn av mangel på gammel naturskog³, med det rike og varierte mangfoldet som finnes der. (Sverdrup-Thygeson, 2023, s.60). Storhaugen er et område med rikt og verdifullt arts mangfold som det er all grunn til å bevare.

2) Utbyggingens konsekvenser for naturmangfoldet på Storhaugen.

Bjørnafjorden Kommune har mange og store utbyggingsplaner. Denne planen beslaglegger og ødelegger et stort område, 240 mål, med naturskog. Selv om man i planbeskrivelsen sier at man vil ta vare på naturkvaliteter i området, er det helt klart at området vil bli delt opp og bare små stykker av skogen vil bli stående igjen, løsrevet fra hverandre. Man har da i praksis ødelagt skogen og i stor grad forstyrret dens økosystem. Det er også viktig å merke seg at illustrasjonene i planbeskrivelsen ikke fremstiller boligområdet slik det blir. Det vil bli mindre skog og grøntområder igjen enn det ser ut som på tegningene.

Granmeisen har barskog, og i dette tilfellet furuskogen, som sitt viktigste leveområde. Fragmentering og drenering av leveområder er en av de største truslene mot bestanden. Likeledes fjerning av død ved, som den er helt avhengig av. Gråspetten har akkurat denne typen bar- og blandingsskog som sitt foretrukne leveområde og vil miste dette ved en utbygging. Det er funnet fire spettearter innenfor planområdet. To av disse, gråspett og hvitryggspett er klassifisert som «særlig hensynskrevende arter» og hvitryggspetten er i tillegg fåtallig. Hvitryggspetten er stedbunden og vil ikke overleve dersom skogen den bor i forsvinner.

Storhaugen har et bratt og kupert terreng med store høydeforskjeller. Måten man har tenkt å bygge på her er ekstremt arealkrevende. Den forutsetter store terrengtilpasninger med høye skjæringer og mye sprengning. Bygging av veier og tilrettelegging for tomter i slikt terreng er med andre ord store inngrep. Å si at man tilpasser bebyggelsen til landskapet og naturen er derfor dessverre urealistisk. Det blir snarere motsatt. I praksis vil hele den gamle furuskogen, hele edelløvs skogen og det aller meste som er klassifisert som naturtyper av «stor verdi» forsvinne. Disse biotopene holder, i tillegg til alle verdiene nevnt under punkt 1), på mye CO₂. En utbygging med så mye flytting av masser som det her er planlagt, vil i tillegg utløse store klimagassutslipp i anleggsperioden. Å hindre ødeleggelse av skog regnes blant de viktigste og mest effektive tiltakene man kan gjøre for å ta vare på naturmangfold, og skogen er et viktig element i regulering av klimaet.

Prosjektet tilpasser seg på ingen måte de naturverdiene som finnes på stedet. Vår innstilling er at her bør man **ikke bygge i det hele tatt**. Hvis man absolutt må bygge i verdifull natur, bør det være et overordnet mål å bygge tett på veien i nord og så konsentrert som mulig.

3) Ufullstendig kartlegging av naturmangfoldet på Storhaugen

Kartleggingsrapporten fra Rådgivende Biologer fra 2022 viser at det er store naturverdier i planområdet, deriblant én utvalgt naturtype av «svært stor verdi», en hul eik, og én sårbar fugleart, granmeis (*Poecile montanus*, klassifisert som VU på den norske rødlisten fra 2021). Feltarbeidet er utført av en botaniker og en ornitolog, våren -22. Det betyr at man ikke har kartlagt lav, mose eller sopp i noen nevneverdig grad. Det ble funnet kystskriftlav (*Graphis*

³ Naturskog defineres (blant annet hos Anne Sverdrup-Thygeson 2023, s.38) som «Skog som ikke har vært drevet intensivt eller vært flatehogd, hvor det kun eventuelt har vært felt enkeltrær i årenes løp.

elegans, VU/sårbar på rødlisten) på nordsiden av Storhaugen, en nøkkelart for boreonemoral regnskog, en naturtype som er klassifisert som sårbar (VU) på rødlisten. Vanlig rurlav (*Thelotrema lepadinum* Ach.), som er en mengdeart for boreonemoral regnskog ble også funnet. Det står i rapporten at det er «*potensial for at det inngår et hotspot-habitat for lav i planområdet*» (s.5).

Naturvernforbundet i Bjørnafjorden og Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland gjennomførte to befaringer i planområdet, 21. og 28. august 2025. Vi gjorde følgende observasjoner:

Skog

Helhetsinntrykket av området er en skog av furu, løvtrær og blandingsskog som har fått stå i fred over lang tid, med minimale inngrep og forstyrrelser utenfra. Rapporten fra Rådgivende Biologer beskriver også området som uforstyrret og dermed med gode forhold bl.a. for hekkende arter. Vi observerte stående og liggende død ved i alle stadier av nedbrytning over *hele* planområdet og i alle skogstyper, selv om tettheten var større noen steder. Løvskogen har stort innslag av eik og ask i ulike aldre og størrelser. Dette er et variert og artsrikt leveområde for en rekke spesialiserte arter som er helt avhengige av denne skogstypen for å overleve, noe vi kommer nærmere inn på senere.

Furuskogen og blandingsskogen er de foretrukne leveområdene for granmeisen, nevnt i kartleggingsrapporten og i tillegg observert av oss. Denne er sårbar, og bestanden vil lide dersom mer av dens leveområde blir bygget ned. Granmeisen er i hovedsak en stedbunden fugl og oppdeling av leveområder, fjerning av død ved og morkne trestammer er en betydelig fare for bestanden. Granmeis er forøvrig kåret til «Årets fugl 2025» av BirdLife Norge, for nettopp å sette søkelys på arten.

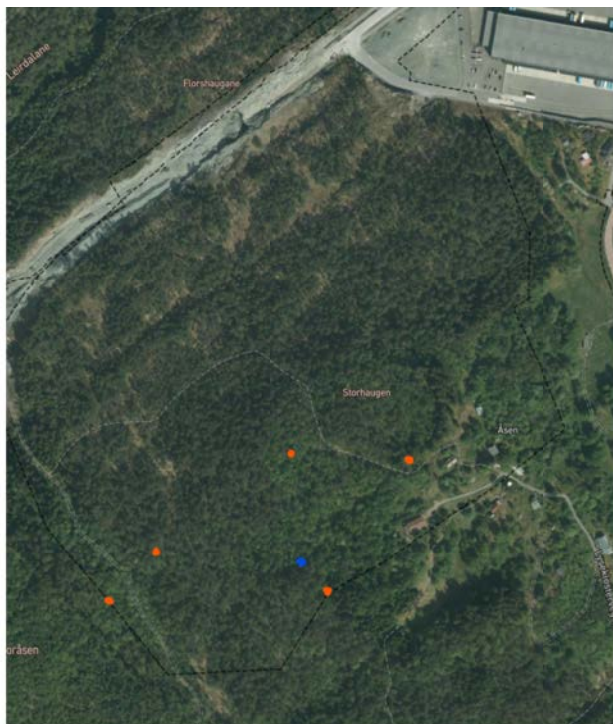
Stående, død furu, Storhaugen.
(Foto: Ida Kaland)

Hagemark

Det gamle, gjengrodde kulturlandskapet rundt Åsen, sørøst i planområdet er gammel beitemark. Slike enger, nå til dels gjengrodd, har et rikt og variert mangfold av blomster og gressplanter. Som naturtype er hagemark vurdert som sårbar (VU) i rødlisten. Vi observerte dagpåfugløyse og gråfluesnapper i dette området, arter som regnes som ganske fåtallig på Vestlandet.

Dagpåfugløyse fotografert på Storhaugen / Åsen 21.8.-25.
(Foto: Ida Kaland)

Hule eiker

I tillegg til den ene, hule eiken nevnt i kartleggingsrapporten, fant vi fem eiker til som vi mener kvalifiserer som hule eiker. De er merket av på illustrasjonen til venstre. Den blå prikken er den hule eiken som ble registrert av Rådgivende Biologer. De røde er eikene vi fant på våre befaringer. Vi forutsetter at alle disse eikene bevares, men vil gjøre oppmerksom på at de vil kunne miste mye av sin verdi for artene som er tilknyttet dem, dersom de blir stående igjen som «øyer» i et ellers nedbygd landskap. Dette er et sterkt argument for å bevare hele løvskogen.

Kart over hule eiker på Storhaugen. Blå prikk markerer eiken Rådgivende Biologer registrerte i 2022, de røde markerer eiker registrert av Forum for Natur og Friluftsliv og Naturvernforbundet, august 2025. (Kart: Gunvar Mikkelsen)

Lav, sopp, mose. Boreonemoral regnskog?

Vi fant mye rurlav (mengdeart for regnskog) og vanlig skriftlav på hasseltrær og rogn. Dette, og funnet av kystskriftlav som Rådgivende Biologer gjorde, tilsier at det kan være lommer av boreonemoral regnskog i nord- og østvendte deler av skogen, og denne bør kartlegges nøyer med tanke på dette. Det er også mye sopp og mose i området som bør kartlegges nærmere. Regnskog skal ifølge Statsforvalteren ha en buffersone mot utbygde områder på 150m.

Rurlav på Storhaugen.
(Foto: Ida Kaland)

Vassdrag

I tillegg til vassdraget som går langs grensen fra sør- til vestenden av planområdet, fant vi flere mindre bekker og fuktige områder innenfor planområdet. Bekker og bekkkanter har et rikt naturmangfold. Både planter, lav, sopp, mose og insekter tiltrekkes av vann, og gir livsgrunnlag for andre arter, som fugl, frosk og padder. Padde (*Bufo bufo*) ble observert ved et av de mindre vassdragene på vår befarings.

Til venstre: Liggende, død ved over vassdrag i løvskogen på sørvestsiden av Storhaugen.

Fugler

I tillegg til fuglene nevnt i kartleggingsrapporten, observerte vi nøtteskrike (*Garrulus glandarius*), hvitryggspett (*Dendrocopos leucotos*) og gråfluesnapper (*Muscicapa striata*). Alle disse artene er klassifisert som livskraftige (LC) på rødlisten, men er likevel interessante observasjoner. Gråfluesnapperen regnes som en fåtallig art i Bergensområdet og er interessant fordi den indikerer god forekomst av flygende insekter der den holder til. Nøtteskriken er en vanlig fugl, men sparsomt utbredt på Vestlandet. Den trives best i gammel blandingsskog, spesielt der det er innslag av eik (snl.no), noe som i stor grad passer for Storhaugen.

Spetter er listet som *spesielt hensynskrevende arter* i Miljødirektoratets kartkatalog. Det forteller mye om områdets kvaliteter at det er funnet ikke mindre enn fire spettearter på Storhaugen!

Hvitryggspett fotografert på Storhaugen, 28.8.-25. (Foto: Ida Kaland)

Hvitryggspett

Hvitryggspetten fortjener et eget avsnitt. Den er en av de sjeldneste spetteartene i Europa, den er utdødd i store deler av Norge, spesielt på Østlandet, og har sitt bestandstygdepunkt på Vestlandet. Den er klassifisert som livskraftig (LC), men det er verdt å merke seg at bestanden er anslått til å telle mellom 2200 og 3800 individer (Artsdatabanken), mens grensen for å bli klassifisert som nær truet (NT) ligger på 2000 individer. Den nærmer seg altså «nær truet». Den har gått sterkt tilbake i store deler av Europa.

Hvitryggspetten finnes i Norge mest i fuktig løv- eller blandingsskog, rik på døde trær. På Vestlandet er den sterkt knyttet til furuskog. Den er en meget spesialisert fugl og lever nesten utelukkende av treborende og barklevende billelarver. Den har et stort hekketerritorium, ca 1,5km², og er en stasjonær fugl som holder seg innenfor hekkeområdet også om vinteren. Det anslås at hver fugl trenger ca 100 hektar med

gammel løv- eller blandingsskog for å finne nok mat gjennom vinteren. 70% av fuglens tid går med til næringssøk i døde og morkne trær. Utviklingsmessig er hvitryggspetten en av de eldste i slekten *Dendrocopos*. Den har utviklet et smalt og presist krav til leveområde og er i mye større grad enn andre spettearter avhengig av skog med stor forekomst av stående og liggende døde og døende trær, der den finner sin næring. Den oppholder seg hovedsakelig i sørvendte lier med trær eldre enn 80 år. (snl.no) Vi observerte den næringssøkende både i døde furu- og løvtrær.

I Miljødirektoratets verditabell for konsekvensutredning for naturmangfold, står hvitryggspetten oppført i kategorien «spesielt hensynskrevende arter» fordi den er så spesialisert og svært sårbar for påvirkning av leveområde. Norge har et spesielt forvaltningsansvar for denne fuglen, da den nesten er utdødd ellers i Norden. Hvitryggspetten er forøvrig det tidligere Hordalands fylkesfugl.

Det vil få store konsekvenser både for hvitryggspetten og de andre artene vi har nevnt her om skogen på planområdet Storhaugen ødelegges. Det gjelder både furuskogen og løvskogen.

Konklusjon for kartlegging av naturmangfold

Det er klart at naturmangfoldet på Storhaugen ikke er tilstrekkelig kartlagt. Vi har funnet stedbundne arter (som hvitryggspetten) som er sterkt spesialiserte og avhengige av akkurat den typen skog som finnes på Storhaugen. Lav, sopp og mose er ikke- eller ubetydelig kartlagt og det er ikke tatt hensyn til vassdrag i kartleggingen.

I Naturmangfoldloven, § 8 (kunnskapsgrunnlaget) står det:

«Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.»

Og i § 9 (føre-var-prinsippet):

«Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.»

På Storhaugen er det uunngåelig at det aller meste av naturmangfold vil forsvinne og/eller bli ødelagt som følge av utbyggingen. Det er derfor liten tvil om at en beslutning om å bygge ut vil berøre naturmangfoldet og at risikoen for skade er stor.

Vi viser også til brev fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark av 21.3.-25, Ref. 2025/3627, der man varsler om nye rutiner for å forbedre kommunenes behandling av bygge- og plansaker. Her er Statsforvalteren tydelig på konsekvensene av mangelfull vurdering av naturmangfold under overskriften «Hva blir konsekvensen av at kommunens reguleringsvedtak ikke inneholder vurdering av naturmangfoldprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. jf. § 7?» på side 9:

«Som nevnt innledningsvis vil manglende vurdering av naturmangfoldprinsippene resultere i at Statsforvalteren opphever kommunens vedtak. I slike saker vil vi ikke ha tilstrekkelig opplysninger til å kunne kontrollere om kommunen har vurdert planen på et tilstrekkelig og riktig grunnlag. Saken sendes tilbake til kommunen også for å sikre en reell to-instansbehandling. Formålet med vår innskjerpede praksis er å sørge for at kommunene får et

økt fokus på at forhold til naturmangfoldloven vurderes tilstrekkelig gjennom planarbeidet, noe som på sikt vil sikre effektiv og tilstrekkelig saksbehandling i tråd med regelverket.»

Et eventuelt vedtak om utbygging på Storhaugen uten tilstrekkelig vurdering av naturmangfoldsprinsippene, vil altså resultere i at vedtaket blir opphevet av Statsforvalteren.

I denne saken er det klart at det foreligger nye opplysninger som tilsier at området bør kartlegges utover det som er blitt gjort til nå.

4) Bjørnafjorden kommunes nasjonale og internasjonale forpliktelser mht. bevaring og beskyttelse av natur.

Våren/sommeren 2025 la Bjørnafjorden kommune ut for høring *Planprogram for KDP for naturmangfold*. Her listes det opp ikke mindre enn 10 nasjonale og internasjonale avtaler som Norge og dermed Bjørnafjorden kommune har forpliktet seg til å følge med hensyn til å ta vare på natur og naturmangfold og å bremse klimaendringene. I samme tidsrom blir Storhaugen lagt ut på høring, et utbyggingsprosjekt som bryter med de fleste natur- og klimaforpliktelsene til kommunen. I tillegg vet vi at dette bare er én av flere lignende planer kommunen har.

Av avtaler kommunen er forpliktet til å følge, kan nevnes *FNs konvensjon for biologisk mangfold (CBD)*, vedtatt 1992; *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (GBF)* 2022; *FNs bærekraftsmål*, sist oppdatert 2015; *Parisavtalen (COP21)*; *Naturmangfoldloven*; *Meld.St. 35 (2023–2024)* med flere. I *Planprogram for KDP for naturmangfold* skriver kommunen selv på s. 6:

«Bjørnafjorden kommune skal legge FNs bærekraftsmål til grunn i all samfunns- og arealplanlegging».

Lenger nede på samme side står det:

«Kommunal planlegging skal ikke berre ta omsyn til lokale behov og ønske, men også til nasjonale føringer og forventninger.»

Vi vil utdype nærmere med noen eksempler:

FNs bærekraftsmål

Ordet «bærekraft» er i dag dessverre i ferd med å bli uthulet som begrep på grunn av ukritisk og altfor hyppig bruk og til dels misbruk.

Det kan være på sin plass å minne om at begrepet første gang ble lansert av *Verdenskommisjonen for miljø og utvikling* med Gro Harlem Brundtland som leder (ofte kalt *Brundtlandkommisjonen*). Den ble nedsatt i 1983 av FNs generalsekretær og la i 1987 frem rapporten «*Vår felles framtid*». Den sier blant annet at «**miljøvern må være et overordnet mål (...) og at dagens behov ikke må gå på bekostning av fremtidige generasjoner**». Det er dette siste prinsippet kommisjonen kaller «bærekraftig utvikling». Denne tanken er grunnelementet i utviklingen av FNs bærekraftsmål (*snl.no*). I herværende tekst blir ordet «bærekraft» brukt med denne definisjonen.

I FNs bærekraftsmål finner vi under hovedmålet «*Livet på land*» følgende delmål som er aktuelle for Storhaugen:

Delmål 15.1):

«Innen 2020 bevare og gjenopprette bærekraftig bruk av ferskvannsbaserte økosystemer og tjenester som benytter seg av disse økosystemene, på land og i innlandsområder, særlig

skoger, våtmarker, fjell og tørre områder, i samsvar med forpliktelser i internasjonale avtaler (...).»

Delmål 15.2):

«Innen 2020 fremme innføringen av en bærekraftig forvaltning av all slags skog, stanse avskoging, (...).»

Delmål 15.5):

«Iverksette umiddelbare og omfattende tiltak for å redusere ødeleggelsen av habitater, stanse tap av biologisk mangfold og innen 2020 verne truede arter og forhindre at de dør ut (...).»

Delmål 15.9):

«Innen 2020 integrere verdien av økosystemer og biologisk mangfold i nasjonale og lokale planleggingsprosesser, (...).»

En natur med velfungerende økosystemer er en betingelse for at mennesker skal kunne leve på Jorden, også i Norge. Hvis disse økosystemene ødelegges, forsvinner nødvendige livsgrunnlag som mat, rent vann og energi, og klimaendringene vil ikke lenger reguleres. I Norge har vi så lenge tatt bit for bit av naturen uten å se helheten, at vi har ødelagt langt mer enn de fleste har vært klar over. Det er ikke lenger mulig å tenke at ett prosjekt er så lite at det ikke betyr noe. Vi er nødt til å stoppe, og Bjørnafjorden kommune kunne, ved å bremse utbyggingsplanene sine, vise at den tar natur- og klimasituasjonen på alvor og følger sine forpliktende avtaler.

FNs konvensjon om biologisk mangfold

I FNs bærekraftsmål nr 15 står det at landene skal bevare natur i samsvar med sine forpliktelser i internasjonale avtaler. En av disse er *Konvensjonen om biologisk mangfold*. Den ble vedtatt under miljø- og utviklingskonferansen i Rio i 1992. To av konvensjonens hovedmål er å bevare klodens mangfold og å fremme bærekraftig bruk av ressursene. Det siste vil si at landene (og kommunene!) må tenke langsiktig og bruke ressurser slik at det ikke ødelegger for fremtidige generasjoner. Å ødelegge skog med hele dens komplekse biologiske mangfold bryter med begge disse hovedmålene.

FNs naturavtale, Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold

FNs naturavtale ble vedtatt i desember 2022 i Montreal i Canada. Det er en internasjonal avtale om å redde og bevare natur- og biologisk mangfold i verden. Alle deltagende land, deriblant Norge, har forpliktet seg til å nå disse målene innen 2030. Dette betyr at vi har liten tid, og Bjørnafjorden kommune bør sette alle planer om ødeleggelse av natur på vent inntil videre hvis vi skal ha en sjanse til å nå dette målet.

Norge ligger dårlig an med hensyn til tapt natur, og er langt fra å oppfylle målene i FNs naturavtale. Statistikk over Rødlisteindeksen for biologisk mangfold (*FNs bærekraftsmål; Livet på land; Statistikk*) viser at Norge ligger bak både Sverige, Finland og Danmark i arbeidet med å ta vare på naturen. Den samme statistikken viser at Norge går feil vei. Fra 1990-tallet til 2004 var tilstanden stabil, men siden 2004 har Norge gått nedover i sin evne til å ta vare på natur. Vi ligger nå på nivå med f.eks Russland.

Kunming-Montreal-rammeverket har som mål å bidra til å stoppe den menneskelige ødeleggelse av naturen. Dens hovedpunkter er:

- 30-prosentmålet. Å verne 30% av all natur på land og i havet innen 2030.
- Representasjon. Naturvernet skal være representativt. Dvs at alle naturtyper skal vernes, ikke et utvalg.

Blant de største truslene avtalen lister opp, er endringer i bruk av jord og land. Den forplikter som nevnt kommunene til å verne 30% natur innen 2030. Et Google-søk viser at Bjørnafjorden kommune hadde vernet 7,35% natur i april 2025, altså langt fra målet på 30% og et godt stykke under landsgjennomsnittet som er 17,7%. Å ødelegge 160daa naturskog, slik man vil på Storhaugen, kan neppe sies å være i tråd med hverken Kunming-Montrealrammeverket eller noen av de andre forpliktende avtalene.

Meld.St. 35 (2023 – 2024) Melding til Stortinget, Bærekraftig bruk og bevaring av natur. Norsk handlingsplan for naturmangfold

Denne stortingsmeldingen, som Bjørnafjorden kommune også har forpliktet seg til å følge, omhandler bærekraftig bruk og bevaring av natur. Her tar man blant annet for seg de ulike naturtyper og deres tilstand. 60% av Norges kjente arter på fastlandet kan knyttes til skog. Av alle truede arter på Rødlisten fra 2021 finnes 48% i skog. Som vi har vært inne på tidligere, er mange av disse spesielt tilpasset bestemte livsmiljø, som f.eks stående og liggende død ved, som vi finner mye av på Storhaugen. Ulike arter er også tilpasset bestemte stadier i treverkets nedbrytingsprosess, eller til bestemte skogs- og tretyper (Meld.St. 35, (s.38). Vern av skog, og særlig skog med gamle trær og død ved er derfor svært viktig.

I Meld.St. 35 (s.38) går det også frem at arealendringer er blant de aller viktigste påvirkningsfaktorene for skog, og at størstedelen av nedbygging av natur i dag skjer i skog. I tillegg trues skogen og dens økosystem av stadig økende effekter av klimaendringene og klimarelaterte forstyrrelser (s.38). Skogen er en av våre viktigste klimaregulatorer. Å ødelegge mer skog, er derfor også med tanke på klima en meget dårlig plan.

Meld.St. 35 (s.38 og 40) nevner også «hagemark» (undertype av «semi-naturlig eng») som en av naturtypene som er sårbare (VU på Rødlisten) og der tilstanden har gått nedover siden 1990-tallet, først og fremst på grunn av arealendringer. Til denne naturtypen knytter det seg en rekke rødlistede arter, både insekter og fugler, som vil påvirkes når denne naturtypen ødelegges. Der er flere områder med hagemark på Storhaugen.

Parisavtalen (COP21)

Denne internasjonale og juridisk bindende avtalen om klimapolitikk ble vedtatt på klimatoppmøtet i Paris i 2015. Medlemslandene, deriblant Norge, har forpliktet seg til å sette seg mål som begrenser klimautslipp, slik at temperaturstigningen på Jorden ikke overstiger 1,5 grader Celsius.

Utbyggingen på Storhaugen vil som nevnt generere store klimagassutslipp i anleggsfasen på grunn av masseflytting. Det legges i tillegg opp til et bilbasert liv (parkeringsplass ved hver bolig), noe som gir fremtidige utslipp. Mange av beboerne vil pendle til Bergen, da det ikke vil være nok arbeidsplasser i Bjørnafjorden, og trafikk og utslipp vil øke ytteligere.

Skog binder som kjent mye CO₂. Avskoging, som vil være et uunngåelig resultat av denne utbyggingen, gir utslipp av CO₂ både i ødeleggelsesøyeblikket og i fremtiden, da trærne ikke lenger vil kunne binde CO₂ når de er fjernet.

Det er ingen formildende omstendigheter med tanke på klimagassutslipp når det gjelder utbyggingen på Storhaugen. Den er utelukkende negativ for Norges allerede dårlige klimaregnskap.

Planprogram for KDP for naturmangfold, Bjørnafjorden kommune

Bjørnafjorden kommune lister selv opp alle de ovenstående forpliktelsene (og enda flere) i sitt *Planprogram for KDP for naturmangfold*. Det blir imidlertid vanskelig å ta kommunens fine formuleringer i *Planprogram for KDP for naturmangfold* på alvor når den samme kommunen på samme tid lanserer prosjekter som bryter med de fleste punktene i dette

planprogrammet, og særlig når vi vet at der er flere lignende og enda større prosjekter planlagt i årene som kommer.

Bjørnafjorden kommune er nummer 241 av landets 356 kommuner i Sabimas oversikt over kommunenes evner til å ta vare på naturen. Av Vestlands 43 kommuner, er Bjørnafjorden på 31.-plass. (*naturkampen.sabima.no*). Det er dårlige plasseringer.

5) Konsekvensutredning

Det er innlysende at en utbygging av den størrelsen som er planlagt på Storhaugen vil få store konsekvenser for naturmangfoldet. Man har valgt å bygge spredt, med veier og parkeringsplass inn til hvert eneste hus, i et terreng med store høydeforskjeller som krever dype skjæringer og mye sprengning. Så godt som all skog vil i praksis bli ødelagt, og med den hele økosystemet i den. Det hjelper ikke at man i planbeskrivelsen skriver at man vil ta vare på små stykker skogbunn med trær innimellom husene og veiene. En så fragmentert natur er drepande for livet og organismene som finnes der. Hvis for eksempel de hule eikene blir stående på små flekker mellom hus og veier, vil terrenget rundt dem bli tørrere, noe de vil lide sterkt under. Det samme gjelder den øvrige skogen, dersom den blir oppdelt. Det konkluderes i planbeskrivelsen at konsekvensutredning ikke er nødvendig, men i *Plan- og bygningsloven*, Andre del, Plandel, I, Kap.4, § 4-2 står det:

«for reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse – konsekvensutredning – av planens virkninger for miljø og samfunn.»

Mange av artene som er truet, er det nettopp fordi de er knyttet til naturtyper som har liten utbredelse. Det er derfor viktig å se arter og naturtyper i sammenheng når man vurderer vesentlige virkninger. Det er klart at store naturverdier vil gå tapt ved utbyggingen på Storhaugen. I «*Veileder til lov om konsekvensutredning*» står det under «*Utvalgte naturtyper*» (som f.eks hule eiker), punkt 3.2.3:

«En plan eller et tiltak som kan forringe naturtypens utbredelse eller forekomstens økologiske tilstand, må anses å medføre vesentlige virkninger og utløse konsekvensutredning.»

Under punkt 3.2.10 kan vi blant annet lese:

«Alle arter er avhengige av spesielle livsmiljøer for å kunne overleve. Å bevare artenes leveområder er derfor avgjørende for at de aktuelle artene fortsatt skal kunne eksistere i norsk natur. (...) Det er derfor viktig å se arter og naturtyper i sammenheng når man vurderer vesentlige virkninger.»

Og videre:

«Dersom et tiltak vil endre vanntilførselen til et område som er avhengig av rikelig med vann – f.eks. en myr – vil dette kunne medføre virkninger som vurderes som vesentlige. Også forurensning som på sikt vil ødelegge/ redusere naturtypen kan regnes som vesentlige virkninger. Andre arter vil få redusert overlevelse dersom tiltak påvirker negativt områder der de jakter for føde, eller et tiltak fragmenterer leveområder eller lager barrierer for spredning. Det er også viktig å vurdere andre forhold som eksempelvis støy, støv, lyssetting, forurensende utslipp og ferdsel som følge av tiltaket. Selv om et viktig funksjonsområde for en art ikke bygges ned eller blir direkte påvirket av et tiltak, kan de indirekte virkningene bli vesentlige.»

Det ligger en myr nordøst i planområdet som vil bli ødelagt av utbyggingen, og der er rikelig med små myrer og fuktige områder og bekker med arter som er avhengige av dette fuktige miljøet. I tillegg til alt dette vil utbyggingen føre til økte klimagassutslipp både i og etter anleggsfasen, noe som også skal utløse konsekvensutredning, jfr. veilederens punkt 3.2.21 (bokstav g):

«Klimagassutslipp er særlig aktuelt å vurdere for planer og tiltak som omfatter anlegg eller utbygging som f.eks. vil gi vesentlig trafikkøkning,...»

Konklusjonen er at utbyggingen på Storhaugen vil få betydelige konsekvenser for all natur innenfor planområdet, og tap og fragmentering av så store naturkvaliteter skal konsekvensutredes.

Myr med fersk hjortegrop i furu/blandingsskog på nordsiden av Storhaugen. (Foto: Ida Kaland)

6) Oppsummering

Det er innlysende at utbygging av Storhaugen vil føre med seg stor og irreversibel ødeleggelse av naturen på området. Det er funnet flere spesielt hensynskrevende arter, arter av nasjonal forvaltningsinteresse og flere hule eiker etter at Rådgivende Biologer la frem sin rapport i -22. Det er mistanke om regnskog og naturmangfoldet er ikke tilstrekkelig kartlagt. Utbyggingen bryter med alle nasjonale og internasjonale avtaler om beskyttelse og bevaring av natur. Bjørnafjorden kommune er forpliktet til å følge. Bjørnafjorden kommune ligger dårlig an mht. vern av natur. Vi har liten tid, og all ødeleggelse av natur må settes på vent hvis kommunen skal ha en sjanse til å nærme seg forpliktelsene sine. Konsekvensutredning er nødvendig.

Vi stiller gjerne til et møte med forslagsstiller om dette prosjektet.

Hvis Bjørnafjorden kommune vil bli tatt på alvor i natur- og klimaspørsmål, må man vise at *Planprogram for KDP for naturmangfold* ikke bare er tomme ord, men underbygge med handling. «Handling» kan i noen tilfeller bety å *avstå fra handling* – for eksempel å **la være å bygge ut natur**.

Punktvis kan vi oppsummere på denne måten:

- Storhaugen er et område med store naturverdier, både naturtyper og arter,
- Utbyggingen som er planlagt fjerner eller fragmenterer hele naturen på planområdet. Naturtyper og arter vil bli ødelagt og lide og utbyggingen vil føre til økt klimagassutslipp nå og i fremtiden. Det bør ikke bygges her.
- Kartleggingen av naturmangfoldet på Storhaugen er ufullstendig. Det er funnet flere arter og kartlegging av flere kategorier mangler.
- Utbyggingen bryter med alle avtaler om beskyttelse og bevaring av natur som Bjørnafjorden kommune er forpliktet til å følge.
- Prosjektet må konsekvensutredes.

Stor maurtue på sørvestsiden av Storhaugen. (Foto: Ida Kaland)

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet i Bjørnafjorden
v/ Ida Kaland

Referanser:

Artsdatabanken: artsdatabanken.no

160

FNs bærekraftsmål, *Livet på land, Land – statistikk – biologisk mangfold*

FNs konvensjon om biologisk mangfold

FNs naturavtale

kartkatalog.miljodirektoratet.no <https://kartkatalog.miljodirektoratet.no/dataset/details/21>

kilden.nibio.no

Meld.St. 35 (2023 – 2024) *Melding til Stortinget, Bærekraftig bruk og bevaring av natur. Norsk handlingsplan for naturmangfold.*

Miljødirektoratet; miljodirektoratet.no

Miljødirektoratet; miljodirektoratet.no; Overvåking; Arealplanlegging;

Konsekvensutredning av klima og miljø

Naturkampen.sabima.no

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark: *Orientering om nye rutiner for håndtering av klager på kommunens reguleringsvedtak og veiledning om naturmangfoldloven §§ 7-12.* Brev av 21.3.-25 med ref. 2025/3627

Plan- og bygningsloven

Planprogram for KDP for naturmangfold, Bjørnafjorden kommune

https://www.regjeringen.no/contentassets/167047e811414896b04ec2504dd63995/veileder_kuforskriften_vesentlige_virkninger.pdf

Rådgivende Biologer AS, Rapport nr 3885. Storhaugen, Bjørnafjorden kommune.

Kartlegging og verdivurdering av naturmangfold, 9.12.2022.

snl.no Store norske leksikon: *Verdenskommisjonen for miljø og utvikling.*

Statsforvalteren: *Den sårbare vestnorske regnskogen*

https://www.statsforvalteren.no/contentassets/80e291606f7841d7916e64d97be9988f/regnskog_naturmangfoldveka2025_2.pdf

Sverdrup-Thygeson, Anne: *Skogen, om trær, folk og 25 000 andre arter*, Kagge forlag 2023.

Vestfrontmøtet: *Kampen for tilværelsen*, Radioprogram i NRK P2 28.7.2025. Med bl.a. Anne

Sverdrup-Thygeson, Gina Gylver og Jens Ulltveit-Moe.

Ågren, Lars: *Fuglelivet i Storhaugen*, 30.04.–01.05. mai 2022